

GÜBRE ENDÜSTRİSİ

Editör **Murat Küçük** • Tasarım **Okay Lafçoğlu** • Reklam Direktörü **Nazlı Yorulmaz**

Verimi yüksek tarım için gübre alanında destek şart

Türkiye'nin 2023 üretimi 4 milyon 450 bin ton olurken tüketim ise 7 milyon 30 bin ton olarak kayıtlara geçti. Türkiye'de güçlü bir tarımsal sistemin inşa edilebilmesi için çiftçinin kullanım esnasında, yatırımcının da üretim konusunda desteklenmesi gerekiyor.

MURAT KÜÇÜK

Artan dünya nüfusu nedeni ile oluşan gıda talebi, tarımsal üretimde büyümeyi zorlu hale getiriyor. Oysa küresel ısınma, yorulan ve verimi düşen toprak sorununu nedeniyle, tarımsal üretim giderek azalıyor. Ülkemizde de sıkça örneğini gördüğümüz yanlış tarım uygulamaları, verimliliği düşürdüğü gibi tarımsal alanlarda tahribata yol açıyor. Gıda ihtiyacının her zamankinden daha fazla olduğu günümüzde, tarımsal alanlarda verimliliği artırmak gündemin ilk sırasında yer alıyor. (BM Gıda ve Tarım Örgütü verilerine göre, 2022'de 2,4 milyar kişi yeterli gıdaya erişemedi)

Doğru tarımın ilk adımlarından bir tanesi olan doğru gübre kullanımı gıda arzının yeterli seviyeye ulaşması için kritik önem de. Gübrenin tarım için vazgeçilmez bir unsur olması ve kullanımının giderek artması, sektörü hem Türkiye'de hem de dünyada büyütüyor.

Küresel tüketim giderek artıyor

1965'te 46 milyon ton olan küresel gübre tüketimi 1975'te 89 milyon tona, 1985'te 128 milyon tona, 1995'te 129 milyon tona, 2005'te 153 milyon tona, 2015'te 186 mil-

yon tona ve 2020'de ise 201 milyon tona yükseldi. Ancak son 2 yılda dünyanın en büyük gübre üretici ve tüketicilerinden Rusya ve Ukrayna'nın savaş halinde olması, tüketim rakamlarının azalmasına neden oldu. 2023 yılında dünyanın en büyük 5 gübre ihracatçısı; Rusya, Çin, Kanada, ABD ve Fas olarak sıralandı.

Türkiye'nin tüketimi son yıllarda dalgalı seyrediyor

Avrupa'nın önemli gübre üreticilerinden Türkiye'nin gübre üretimi 2023 itibarı ile 4 milyon 450 bin ton olarak kayıtlara geçti. 2020 ve 2021'de 6 milyon ton rakamı aşılrsa da son 2 yılda da üretim düştü. Rusya-Ukrayna savaşı nedeniyle Türkiye'deki gübre üreticilerinin özellikle azotlu gübrenin ham maddesine ulaşmakta zorluklar yaşaması, üretimdeki düşüşün nedenlerinden bir tanesi olarak açıklanıyor. Tüketimde de rakamlar istikrarsız bir şekilde seyrediyor. 2022'de 5 milyon 902 bin ton olan tüketim 2023'te 7 milyon tonu aştı.

Tarım; hem dünya hem de Türkiye için en stratejik faaliyetlerden bir tanesi olmayı sürdürüyor. Gıdaya erişim, tüm dünya için toplumsal ve ekonomik kalkınmanın anahtarı olmaya devam

TÜRKİYE'NİN YILLARA GÖRE GÜBRE ÜRETİM VE TÜKETİMİ (TON)

Yıl	Üretim	Tüketim
2010	3 milyon 446 bin	4 milyon 968 bin
2011	3 milyon 749 bin	4 milyon 766 bin
2012	3 milyon 661 bin	5 milyon 339 bin
2013	3 milyon 576 bin	5 milyon 813 bin
2014	3 milyon 547 bin	5 milyon 471 bin
2015	3 milyon 674 bin	5 milyon 507 bin
2016	3 milyon 358 bin	6 milyon 744 bin
2017	3 milyon 841 bin	6 milyon 332 bin
2018	4 milyon 27 bin	5 milyon 441 bin
2019	4 milyon 661 bin	6 milyon 87 bin
2020	6 milyon 546 bin	7 milyon 143 bin
2021	6 milyon 335 bin	6 milyon 480 bin
2022	5 milyon 163 bin	5 milyon 902 bin
2023	4 milyon 450 bin	7 milyon 30 bin

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı

ediyor. Dünyanın verimli bölgelerinde yapılacak doğru tarım uygulamaları, asırlardır insanlığın en büyük problemlerinden bir tanesi olan gıdaya erişime çözüm getirebilir. Özellikle Türkiye gibi tarımsal potansiyeli yüksek bir ülke için gübre üretimi ve doğru kullanımı, tarımın sürdürülebilirliği için kritik öneme sahip. Çiftçinin en önemli gider kalemlerinden olan gübrenin sürdürülebilir üretimi desteklenmeli ve Türk çiftçisinin uygun fiyatlar ile gübreye ulaşması için gereken tüm dinamikler harekete geçirilmelidir.

Eti Bakır, DAP gübre kapasitesini 650 bin tona yükseltecek

Yüzde 100 yerli ham madde ile Mardin Mazıdağ'daki tesislerinde, yılda 400 bin tonluk DAP gübre üreterek 350 milyon dolarlık gübre ithalatının önüne geçen Eti Gübre, önümüzdeki yıl benzer bir tesisi Samsun'da da hayata geçirecek. Eti Bakır Genel Müdürü Asım Akbaş, yapımı devam eden tesis ile DAP gübre üretim kapasitelerinin 650 bin tona ulaşacağına dikkat çekti.

Eti Gübre markasıyla Türkiye'deki gübre tüketiminin %15'ini Mardin ve Samsun'daki fabrikalarında üreten Eti Bakır, Mardin'deki Mazıdağ Metal Geri Kazanım ve Entegre Gübre Tesisi ile dünyada hem gübre tesisi hem de metal geri kazanım tesisi kimliği taşıyan tek entegre tesis olarak tanınıyor. 5 ana fabrika ve 12 yardımcı üretim tesisinden oluşan entegre tesisin 1,2 milyar dolarlık yatırım bedeli ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki en büyük özel sektör yatırımı olduğunu hatırlatan Eti Bakır Genel Müdürü Asım Akbaş, tesise dair şu bilgileri verdi: "Yüzde 100 yerli ham madde ile gübre üreten Türkiye'deki tek tesis olan Mazıdağ işletmemiz, yılda 400 bin tonluk DAP gübre üreterek 350 milyon dolarlık gübre ithalatının önüne geçiyor. Tesisimizde fosfatlı kompoz (NP) gübre üretimi de yapılıyor. Bu gübre piyasadan ucuz fiyata satılarak Türk çiftçisinin maliyetlerini azaltıyor ve daha kaliteli ürünler almasını sağlıyor."

Türkiye'nin amonyum sülfat gübresi ihtiyacının yarısını karşılıyor

Samsun'da ise Türkiye'nin yıllık 1 milyon ton olan amonyum sülfat gübresi ihtiyacının %50'sinden fazlasını karşılayabilecek kapasiteye sahip olduklarını belirten Asım Akbaş, "Eti Bakır Samsun

İzabe ve Elektroliz Tesisi ise bakır üretirken yan ürün olarak ortaya çıkan sülfürik asitten amonyum sülfat gübresi ürettiyor. Yılda 665 bin tonluk üretim kapasitesi ile Türkiye'nin amonyum sülfat ihtiyacının yarısından fazlasını karşılıyor. Bu iki tesiste yaklaşık 2 bin 500 kişi istihdam ediliyor" dedi.

Geçen yılı verimli bir şekilde geçirdiklerini söyleyen Akbaş, Samsun'daki tesise aldıkları CE sertifikası ile bu alanda bir ilki başardıklarını dikkat çekti. 2023 Haziran ayında Mazıdağ tesislerinde alan kalite kontrol laboratuvarının Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK) tarafından verilen akredite belgesi almaya hak kazandığını söyleyen Akbaş, bu hamle ile dünya ligindeki yerlerini aldıklarını dile getirdi.

■ Samsun yatırımıyla 450 milyon dolarlık ithalatı önleyecek

Sürdürülebilir odaklı çalışmalara yoğunlaştıklarını söyleyen Akbaş, "Türk çiftçisine kazandıran formüller üzerinde yoğunlaştık. Mardin'de 'dönüştürülebilir ve ekonomik fiyatlı DAP gübre üretimi tesisinin bir benzerini Samsun'da inşa ediyoruz. Önümüzdeki yıl devreye girmesini planladığımız yeni tesis ile DAP gübre üretim kapasitemiz 650 bin tona ulaşırken, toplamda 450 milyon dolarlık ithalatın önüne geçmiş olacağız" ifadelerini kullandı. Tamamlandığında 250 bin ton DAP gübresi üretecek tesisin yatırım maliyeti 5 milyar TL olacak. Şirketin DAP gübre üretimi 650 bin tona ulaşırken; Samsun'da halihazırda bulunan 665 bin ton kristalize amonyum sülfat gübre (şeker gübre) üretim kapasitesi ile toplam gübre üretimi 1,3 milyon tonu aşacak. Yeşil dönüşüm kapsamında bir dizi projeyi hayata geçirdiklerini dile getiren Akbaş, şunları söyledi: "Karbon ve su ayak izinin düşürülmesi konusunda önemli yatırımlar yapıyoruz. Karbon ayak izimiz, kendi sektöründe hem dünya hem de Avrupa Birliği ortalamasının altında. Karbon ayak izimizi 5 yıl içinde %10 daha düşürmeyi hedefliyoruz."

HILTAR
MAKİNA
from machine to soil

Hiltar Makina Sanayi

Kobi OSB 104. Cad. No:11 Odunpazarı / ESKİŞEHİR Tel: 0 222 236 91 94
info@hiltar.com

Atıktan Gübreye:
HILTAR ile Sürdürülebilir Çözümler

Hiltar Makina deri atıklarından gübre üretecek

Hiltar Makina, Eskişehir'de kuracağı yeni tesiste işlenmiş deri atıklarını amino asit içeren organik gübre ve hayvan yemi katkı maddesine dönüştürecek. Yıllık 4 bin ton üretim kapasiteli yeni tesiste yapılacak üretimin yüzde 60'ı dünya pazarlarına ihraç edilecek.

ABDULLAH SÖNMEZ/ESKİŞEHİR

Hiltar Makina, tarım sektörüne anahtar teslim gübre tesisleri kurma konusunda edindiği tecrübeyi yeni bir alana taşıyor. Şirket, Eskişehir'de deri atıklarından amino asit içeren organik gübre ve hayvan yemi katkı maddesi üretecek yeni tesisini eylül ayında devreye almaya hazırlanıyor. Geri dönüşüm odaklı tesislerinin işleyişi hakkında açıklamalarda bulunan Hiltar Makina Genel Müdürü Hilmi Gülhan, "Tesisimizde, tabakhanelerden gelen işlenmiş deri atıklarını ham madde olarak kullanacağız. Kimyasal ve enzimatik hidroliz yöntemi ile deri atıklarındaki proteinleri parçalayarak yüksek kalitede amino asitlere dönüştüreceğiz. Bu amino asitler, bitkilerin metabolik aktivitelerinin sorunsuz bir şekilde devam etmesini sağlayarak dengeli ve sağlıklı büyümelerini destekler. Bitkideki vejetatif ve generatif gelişimi sağlayan bu tipteki gübreler uygulandığı topraktaki mikrobiyal canlılığı uyarak bitki için en ideal koşulların oluşmasını teşvik eder. Toprakta bağlı olan mineral maddelerin bitki kökleri tarafından alınmasını kolaylaştırır. Aynı zamanda hayvan yemlerinde protein kaynağı olarak da kullanılabilir olan aminoasitler, hayvanlarda süt miktarı, süt yağı, süt proteinini, yemden yararlanma, üreme performansı ve sağlık yönünden elzemdir. Tesisimiz, deri atıklarının değerlendirilmesi ve amino asit geri dönüşümü yoluyla hem çevreye hem de ekonomiye katkı sağlayacaktır" diye konuştu.

Sektörde yatırımlar durdu

Gübre sektörüyle ilgili değerlendirmelerde bulunan Hilmi Gülhan, sektörün 2024 başından itibaren durağan pozisyona geçtiğini ve yatırımların ertelendiğini belirtti. Bu durumun organik gübre ve organik gübre tesisleri kuran firmaların olumsuz etkilendiğini dile getiren Gülhan, yatırımcıların ekonomik ve özellikle faizlerle ilgili belirsizlikler nedeniyle çekimsiz davrandığını kaydetti. Kurumsal firmaların yatırım yapmayı planladığı projeleri 7 aydır ertelediğine dikkat çeken Gülhan, biyogaz tesislerinin de bu durumdan etkilendiğine vurgu yaptı. Gülhan, "Hayvan çiftlikleri ve organik

atık üreten fabrikalar, biyogaz tesislerinden atıkların işlenmesi için yüksek ücretler talep ediyor. Bu durum, biyogaz tesislerinin zararına yol açıyor. Devletle elektrik üretimi anlaşmaları olan tesisler, zararına olsa elektrik üretmeye devam ediyor. Atık sahiplerinin mevzuata göre atıklarını ücretsiz olarak biyogaz tesislerine teslim etmeleri gerekiyor. Ancak denetimlerin yetersiz olması nedeniyle, atık sahipleri bu durumdan haksız kazanç elde etmeye çalışıyor. Bu durum, organik gübre ve biyogaz tesislerinin faaliyetlerini olumsuz etkiliyor" ifadelerini kullandı.

üretim kapasitesine sahip olacağı ve bu üretimin yüzde 60'ının ihraç edileceğini vurgulayan Hilmi Gülhan, hedef pazarların Balkanlar, Asya, Afrika ve Arap ülkeleri olduğunun altını çizdi. Gülhan, kapasite artışı sonrası yurt içi pazarlara da satış yapmayı planladıklarını söyledi.

üretim kapasitesine sahip olacağı ve bu üretimin yüzde 60'ının ihraç edileceğini vurgulayan Hilmi Gülhan, hedef pazarların Balkanlar, Asya, Afrika ve Arap ülkeleri olduğunun altını çizdi. Gülhan, kapasite artışı sonrası yurt içi pazarlara da satış yapmayı planladıklarını söyledi.

Hedef, yurt dışı pazarlar

Yeni tesislerinin yıllık 4 bin ton

Gübre üreticisi; mali destek, teşvik ve KDV muafiyetinin devamını istiyor

Türkiye'nin yeni nesil gübre üretiminde güçlendiğini dile getiren Gübre Üreticileri, İthalatçıları ve İhracatçıları Derneği (GÜİD) Başkanı Metin Güneş, üreticilere verilen mali desteklerin ve teşviklerin artırılması gerektiğinin altını çizdi. Başkan Güneş, zorda olan gübre ve tarım sektörünün yeni problemler yaşamaması için KDV uygulamasındaki muafiyetin sürmesi gerektiğini söyledi.

Türkiye'de 2020'de 7.1 milyon ton, 2021'de 6.4 milyon ton, 2022'de 5.9 milyon ton ve 2023'te ise 7 milyon ton gübre tüketildiği bilgisini paylaşan Gübre Üreticileri, İthalatçıları ve İhracatçıları Derneği (GÜİD) Başkanı Metin Güneş, ham madde bakımından dışa bağlı olunmasından dolayı Türkiye'nin gelişen üretim kapasitesi ve kabiliyetine dikkat çekti. Türkiye'de tüketilen gübre miktarının yüzde 55 ile 60'ının yurt içinde üretilebildiğini söyleyen Başkan Güneş, son yıllarda ihracatın düştüğünü hatırlattı. Bölgede yaşanan askeri, siyasi ve iktisadi gelişmelerin ihracata olumsuz yansıdığı aktaran Güneş, "2022'de 1.08 milyon ton karşılığında 692 milyon dolar, 2023'te ise 592 bin ton karşılığında 245 milyon dolar ihracat yapıldı" dedi.

time de yansıyacağını altını çizdi. Güneş, gübre sektörünün istihdam sağladığı katkıya da dikkat çekti. Basınçlı sulama sistemleri ile uygulanan ve tüm dünyada giderek kullanımı artan özel gübrelerin üretiminde Türkiye'nin giderek güçlendiğini söyleyen Güneş, 60'a yakın ülkeye ihracat yapıldığı bilgisini paylaştı.

"Yeni nesil gübreler için destekler artmalı"

Başkan Güneş, sektörün sorunlarından ilişkin şu değerlendirmelerde bulundu: "Ham madde kaynakları açısından dışa bağımlılık, fiyat istikrarlılığı, bilinçsiz gübreleme, çiftinin toprak analizine ikna olmaması, veri eksikliği, organik gübre tüketiminin yetersiz olması ve uzun vadeli sübvansiyonlu finansmana ihtiyaç duyulması gibi birçok konuyu sektörün sorunları olarak sayabiliriz. Ham madde bakımından zengin ülkelerde üretim ve iş birliklerinin teşvik edilmesi, yeni nesil gübrelerin ülkemizde üretilebilmesi için teşvik kaynaklarının oluşturulması, organik ürünlerin geliştirilmesi için deniz yosunu, aminoasit, potasyum humat gibi ürünler için Ar-Ge desteklerinin verilmesi gerekiyor. Yanı sıra firmaların üretim kapasitelerinin artması, üretim hatlarındaki teknolojinin geliştirilmesi sektörü daha iyi bir konumuna getirecektir. Ayrıca Gübre Takip Sistemi'nin de sektör paydaşları ile birlikte yeniden düzenlenmesi gerekiyor."

"KDV muafiyeti devam etmeli"

Türkiye'nin dünya ortalamasının altında gübre kullandığını dile getiren Güneş, "Gübrenin tüketimini artırmak kadar bilinçli gübrelemeyi de yaygınlaştırmak verimi ve kaliteyi artırmak için gereklidir. Ülkemiz toprakları organik madde bakımından yetersizdir. Organik gübre kullanımını teşvik etmek topraklarımızı korumak açısından büyük önem arz ediyor" ifadelerini kullandı. 2016'da çiftçinin gübreye erişimini artırmak amacıyla kaldırılan KDV uygulamasının yeniden gelmesinin gübre sektörünü daha da zora sokacağına işaret eden Güneş, bu durumun tarımsal üre-

Hammadde problemi gübre sektöründe de var

GÜİD Başkanı Metin Güneş, Kimyasal gübrelerin üretimi, ham madde kaynakları ve tüketim miktarına bağlı olarak değişkenlik gösteriyor. Azotlu gübre üretiminde Çin, Rusya, Hindistan, ABD, Rusya, Kanada, Mısır ve İran öne çıkarken fosforlu gübrelerde Çin, Rusya, ABD, Hindistan ve Fas sektöre liderlik ediyor. Potasyumlu gübrelerde ise Kanada, Rusya, Belarus, Çin ve Almanya üretimin en fazla olduğu ülkeler olarak öne çıkıyor. Ülkemiz ne yazık ki doğal gaz, fosfat kayası, fosforik asit, sülfürik asit, nitrik asit ve potasyum gibi temel ham madde kaynakları açısından dışa bağımlı.

Ceyda Madencilik yeni formüllere odaklandı

Sürdürülebilir tarım uygulamalarını destekleyerek toprağın verimliliğini artırmayı amaçlayan Ceyda Madencilik'in organik gübreleri, iç ve dış pazarda ilgi görüyor. Doğal içerikler ile tarım ve insan sağlığına katkı sunmayı hedefleyen şirket, pazardaki konumunu daha da güçlendirmek için yeni uygulamaları devreye alacak.

ADNAN AÇIKGÖZ / MERSİN

Gübre sektöründe 30 yılı geride bırakan Ceyda Madencilik, yıllık 30 bin ton kapasiteli Mersin ve Amasya tesislerinde imal ettiği ürünler ile tanınırlığı üst seviyeye yükseltti. Hem iç piyasanın taleplerini karşılayan hem de Afrika, Orta Doğu ve Balkan coğrafyasına ihracat gerçekleştiren firma, yüksek kaliteli ürün prensibi ile bölgede önemli bir yer edindi. Son yıllarda Ar-Ge çalışmalarına ağırlık veren ve bu kapsamda birçok projeyi hayata geçiren firma, bayileri vatası ile distribütör ağını genişleterek daha geniş kitlelere ulaşma başarısını gösterdiği gibi rekabet gücünü ve pazar payını artırdı. Yenilikçi ürünler ve genişleyen dağıtım ağı ile sektördeki öncü konumlarını korumak istediklerini belirten Ceyda Madencilik Yönetim Kurulu Başkanı Canberk Candır, "Üzerinde çalıştığımız yeşil enerji kaynaklarından üretilen amonyak, geleneksel yöntemler ile imal edilen amonyağa çevreci bir rakip olarak büyük ilgi gördü. Bu konuda birçok kurum ve akademisyenle iş birliği yaparak organik maddeler üzerinde çeşitli deneyler gerçekleştirdik. Dünyada giderek popülaritesi artan organik gübrelere özel çalışmalarımız da 3 yıl önce başladı. 2023'ün ortalarında piyasaya sürdüğümüz 'multi organik' isimli doğal ürün, gelen taleplerle başarısını kanıtladı. Yeni dönemde daha özel ürünler üzerinde çalışmak istiyor, özel formüllerle organik gübre çeşitlerine yoğunlaşmayı hedefliyoruz" diye konuştu.

yakalamak istiyoruz. Sürdürülebilir büyüme için farklı coğrafyalardaki ihracat potansiyeline odaklandık" dedi.

Merkezde bilimsellik ve doğallık var

Kimyasal maddelerle kirlenmiş topraktan hasat edilen besinlerin insan vücuduna nüfuz ederek çeşitli hastalıklara yol açtığına dikkat çeken Canberk Candır, organik içerikli gübre kullanımının toprak ve insan sağlığına önemine dikkat çekti. Candır, organik gübre kullanımının ürün verimliliğini de desteklediğini hatırlattı. Bu kapsamda organik ürünlere yönelik projelere odaklandıklarını anlatan Candır, "Üzerinde çalıştığımız yeşil enerji kaynaklarından üretilen amonyak, geleneksel yöntemler ile imal edilen amonyağa çevreci bir rakip olarak büyük ilgi gördü. Bu konuda birçok kurum ve akademisyenle iş birliği yaparak organik maddeler üzerinde çeşitli deneyler gerçekleştirdik. Dünyada giderek popülaritesi artan organik gübrelere özel çalışmalarımız da 3 yıl önce başladı. 2023'ün ortalarında piyasaya sürdüğümüz 'multi organik' isimli doğal ürün, gelen taleplerle başarısını kanıtladı. Yeni dönemde daha özel ürünler üzerinde çalışmak istiyor, özel formüllerle organik gübre çeşitlerine yoğunlaşmayı hedefliyoruz" diye konuştu.

Gelişmiş üretim altyapısı doğayı besleyecek

Yeni ürün geliştirmede ihtiyaç duyulan makinelerin temini için çalışmaların sürdürüldüğü dile getiren Candır, hayata geçirilecek yatırımlara ilişkin olarak şunları söyledi: "Mersin'deki mevcut tesisimizi organize sanayi bölgesine taşımayı amaçlıyoruz. Taşınma süreciyle birlikte kapasitemizi ve teknolojik altyapımızı güçlendirip modern tesislerde daha verimli üretim yapacağız. Atacağımız bu adımlarla rekabet gücümüzü yükselteceğiz. En önemlisi de çiftçilerimize kaliteli ve sağlıklı ürün sunarak ülke ekonomisine ve halk sağlığına fayda sağlayacağız. Gübrelerimizle doğayı besleyecek, üreticilerimizin gelecek güvencesi sağlamlarına yardımcı olmayı sürdürüleceğiz."

Doğru kullanım için toprak verimliliği haritası güncellenmeli

Ülkemizde tüketilen gübrenin yaklaşık 1/3'ü ve gübre ham maddelerinin yaklaşık %95'i ithal edilmektedir. 2000'li yıllarda başlayan ve 2005'te tamamlanan özelleştirmeler öncesinde gübre sektöründe toplam 5,8 milyon ton olan kurulu kapasitenin %42'si kamu, %58'i özel sektöre aitti. Kamu kuruluşları, fiyat karteli oluşturulmasını engellemektedir. TÜGSAŞ ve İGSAŞ gibi kamu gübre fabrikalarının ve TZDK'nin kapatılması ile bugün 7 büyük özel firma, 7,8 milyon ton kurulu kapasite ile üretim yapmaktadır. Toplam üretim kapasitesi gübre tüketimimize yetecek düzeyde olmasına rağmen enerji, ham madde ve maliyet gibi parametreler nedeniyle tesisler, ortalama %60 kapasite ile çalışmakta ve ihtiyaç ithalat ile karşılanmaktadır. Artan gübre fiyatlarının birkaç tekelleri tarafından belirlenir hale gelmesinin incelenmesi amacıyla gübre sektöründe faaliyet gösteren 7 firma hakkında 2021 yılında Rekabet Kurumu tarafından soruşturma açılması anlaşıldı.

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Baki Remzi SUIÇMEZ, EKONOMİ'ye özel yazdığı makalede Türkiye'nin gübre üretimindeki dışa bağımlı yapısına ve sorunlara dikkat çekti.

ve sektörü etkilemektedir. Ülkemizde gübre kullanımını/tüketimini etkileyen dalgalanmaların nedenleri arasında kuraklığın etkisi ve sulamanın yetersizliği yanında, asıl olarak yaşanan ekonomik krizler ve dövizle bağlı olarak gübre fiyatlarında yaşanan artışlar ile destekleme miktarlarının yetersizliği ana nedenlerdir.

Toplam maliyetler içindeki yaklaşık %15-20 payına rağmen doğru kimyevi gübre kullanımını tek başına ürün verimini %50'den fazla artırabilmektedir. Gübrelerin üretimi ve depolanması aşamasındaki olumsuz çevresel etkiler yanında,

hatalı/yanlış gübre kullanımı ise üreticilerin maliyetlerini artırırken, topraklara, suya, ürüne ve biyoçeşitliliğe zarar vermektedir. Yanlış kullanımı önleme ve dengeli kullanım için Türkiye toprak verimliliği haritasının güncellenmesi ve çiftçi eğitimlerinin artırılması gerekmektedir. Su kirliliğine yol açacak, toprağın yapısını ve verimliliğini bozacak uygulamalardan kaçınılması, kimyasal gübrelerin yanında organik, yavaş salımlı, organomineral ve mikrobiyal kaynaklı gübre kullanımının da yaygınlaştırılmasına önem verilmelidir.

Ülkemizde gübre sektörünün mevcut durumu; artan kimyasal gübre kullanımı, üretimin tüketimi karşılama, %90-95 düzeyinde ithal ham maddeye bağımlılık, tesislerin büyük kısmının 45 yaş üstü olması ve tesislerin enerji/emisyon yoğunluğunun yüksek olması, çiftçi gübre desteklerinin yetersizliği şeklinde özetlenebilir. Sektördeki sorunların sanayi, tarım ve çevre boyutunda çözümü için; gübre üretimi ve tüketimi, ham madde ve ürün ithalatı, ihracat, gübre fiyatları, gübre destekleri, gübrelerin tarımsal faaliyetler ve çevre üzerindeki etkilerinin küresel iklim değişikliği ve gıda güvenliği dahil bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilmesi, entegre gübre-tarım-gıda etki değerlendirmesi yapılması önemli bir gerekliliktir.